

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

X kadencja

Zapis stenograficzny

z posiedzenia
Komisji Samorządu Terytorialnego
i Administracji Państwowej (186.)

19 października 2022 r.

Porządek obrad:

1. Rozpatrzenie „Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2021 roku” (druk senacki nr 752).

(Początek posiedzenia o godzinie 15 minut 31)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący
Zygmunt Frankiewicz)

PRZEWODNICZĄCY
ZYGMUNT FRANKIEWICZ

Dzień dobry państwu. Witam bardzo serdecznie. I otwieram posiedzenie Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej.

Porządek obrad tego posiedzenia obejmuje rozpatrzenia sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2021 r.

W naszym wspólnym imieniu powitam gości komisji: panią Luizę Budner-Iwanicką, zastępcę przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych – bardzo serdecznie witamy; pana Adama Głębskiego, zastępcę dyrektora Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego w Ministerstwie Finansów – witamy serdecznie; i znanego w tym gronie pana dyrektora Andrzeja Porawskiego, który reprezentuje Związek Miast Polskich.

Nie będę wygłaszał tradycyjnych formułek, bo nie ma wśród nas osób działających zawodowo lobbystycznie w Senacie, w parlamencie, a wszyscy już tyle razy brali udział w obradach, również zdalnych, że nie trzeba przypominać zasad.

Są z nami senatorowie pracujący zdalnie, a część członków naszej komisji jest w tej chwili na posiedzeniu Komisji Ustawodawczej, bo równoległe trwają tam prace. Mam nadzieję, że będą mogli do nas jeszcze dołączyć.

Nie czekając na nich, poproszę panią przewodniczącą o zaprezentowanie sprawozdania. Jak zawsze bardziej liczymy na dyskusję niż na

obszerną prezentację. To tak tytułem przypomnienia.

Bardzo dziękuję i oddaję głos.

ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO
KRAJOWEJ RADY
REGIONALNYCH IZB OBRACHUNKOWYCH
LUIZA BUDNER-IWANICKA

Dobrze.

Dzień dobry wszystkim państwu.

Panie Przewodniczący! Szanowni Państwo!

Po raz dwudziesty piąty Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych ma zaszczyt przedstawić państwu sprawozdanie ze swojej działalności. Sprawozdanie tradycyjnie składa się z 2 części. Pierwsza część dotyczy...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak?

Pierwsza część dotyczy stricte działalności regionalnych izb obrachunkowych. Pokazujemy w niej dane statystyczne dotyczące zarówno naszej działalności nadzorczej, opiniodawczej, kontrolnej, jak i informacyjno-szkoleniowej, pokazujemy rezultaty naszych prac. Natomiast druga część dotyczy wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego. Ja, mówiąc państwu o drugiej części, relacjonując tę drugą część, posłużę się prezentacją. Myślę, że to może ułatwić poznanie specyfiki wykonania budżetu w 2021 r. przez jednostki samorządu terytorialnego, bo był to rok dosyć wyjątkowy.

Jeżeli chodzi o pierwszą część sprawozdania, to ona opisuje przebieg naszej pracy. Tytułem statystyki... W 2021 r. zbadaliśmy prawie 175 tysięcy uchwał podlegających nadzorowi regionalnych izb obrachunkowych. Ja tylko przypomnę, że to są uchwały w sprawie budżetu i zmian budżetu, w sprawie procedury uchwalenia budżetu,

w sprawie wieloletniej prognozy finansowej i jej zmian. Są to też uchwały dotyczące podatków i opłat lokalnych, do których ma zastosowanie ordynacja podatkowa. To nie są zatem wszystkie podatki, ale te główne, tj. podatek od nieruchomości, od środków transportowych, opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. To jest przedmiot naszego nadzoru. To są również uchwały dotyczące zasad udzielania dotacji z budżetów jednostek samorządu terytorialnego, czyli zarówno dotacji oświatowych o charakterze podmiotowym, jak i dotacji celowych na różne zadania, zlecane do realizacji chociażby organizacjom pożytku publicznego i innym podmiotom spoza sektora finansów publicznych. Są to również uchwały dotyczące zaciągania zobowiązań, które mają wpływ na poziom długu jednostek samorządu terytorialnego, czyli dotyczące zarówno kredytów, pożyczek, emisji obligacji, jak również zobowiązań, które kredytami czy pożyczkami z nazwy nie są, ale wywołują podobne skutki prawno-ekonomiczne jak uchwały w sprawie kredytów, pożyczek czy emisji obligacji. Ostatnią grupą uchwał, które badamy, są uchwały w przedmiocie absolutorium.

Jeżeli chodzi o tendencję, to poziom, wielkość, ta globalna liczba badanych uchwał generalnie nie ulega zmianie rok do roku. Czasami zdarza się, że to jest 5 tysięcy uchwał mniej czy 5 tysięcy uchwał więcej, ale w skali globalnej nie stanowi to różnicy. Oczywiście największa grupa uchwał to są uchwały w sprawie budżetu i zmian budżetu. Każda jednostka samorządu terytorialnego statystycznie podejmuje co najmniej 1 uchwałę w sprawie zmian budżetu miesięcznie. Nie mówiąc o zarządzeniach, które są bardzo liczne... Każda zmiana kwot dotacji z budżetu państwa rodzi konieczność wprowadzenia tych środków do budżetu bądź zmniejszenia środków w budżecie, tj. zarówno po stronie dochodów, jak i, konsekwentnie, po stronie wydatków. To jest, proszę państwa, ponad 61% ogółu uchwał przez nas przebadanych w ubiegłym roku.

Kolejna największa grupa uchwał to są uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej i jej zmian. Praktycznie co miesiąc WPF-y w samorządzie się zmieniają. W związku z tym badamy uchwały organów stanowiących JST, które wprowadzają istotne, należące tylko do kompetencji organów stanowiących zmiany w WPF, i badamy zmiany wykonywane przez organy wykonawcze. Tych jest zdecydowanie

więcej w trakcie roku budżetowego, bo to wynika po prostu z procesu wykonania zarówno budżetu, jak i wieloletniej prognozy finansowej w trakcie roku budżetowego.

Zmniejszyła się w ubiegłym roku liczba przebadanych przez nas uchwał dotyczących zaciągania zobowiązań w charakterze dłużnym, bo i liczba nowych zobowiązań zaciąganych w roku 2021 w stosunku do roku 2020 nieco się zmniejszyła. To nie znaczy, że globalnie kwotowo dług nie urósł mniej więcej w takich proporcjach, w jakich miało to miejsce w 2020 r. Zmniejszyła się nieco liczba uchwał podejmowanych w zakresie podatków i opłat lokalnych. Było to wynikiem tego, że... W 2020 r. zdecydowana większość uchwał podejmowanych w sprawie podatków i opłat lokalnych to były uchwały w sprawie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi – w związku z nowelizacją, istotną nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która weszła w życie... Część zmian weszła w życie z dniem 6 września 2019 r., część zmian weszła w życie w trakcie 2020 r. I stąd konieczność dostosowania aktów prawa miejscowego do regulacji ustawowych w tym zakresie. Z kolei w roku 2021, ponieważ istotnych zmian w tym zakresie nie było, uchwał w sprawie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi było zdecydowanie mniej. Na podobnym poziomie utrzymywała się liczba uchwał podejmowanych w sprawie podatku od nieruchomości, podatku od środków transportowych czy też opłat lokalnych.

Ostatnią grupą uchwał, o której chciałabym powiedzieć, są uchwały w przedmiocie absolutorium. W ubiegłym roku zbadaliśmy ich 2 tysiące 895. Tylko 24 spośród nich to były uchwały o nieudzieleniu absolutorium. I tu jako ciekawostkę może państwu podam, że 13 z nich zostało uznanych za zgodne z prawem, natomiast 11 uchwał w sprawie nieudzielenia absolutorium zostało uznanych za niezgodne z prawem i została orzeczona ich nieważność. Przyczyny były dwie: albo taka uchwała nie uzyskiwała wymaganej bezwzględnej większości głosów ustawowego składu rady, w związku z czym z formalnych przyczyn nie została de facto podjęta, pomimo tego, że do nas przyszła jej zmaterializowana treść, albo też nieudzielenie absolutorium organowi wykonawczemu było dokonane nie przez przyzmat oceny wykonania budżetu, ale z innych przesłanek niż ta, która powinna stanowić podstawę do oceny

wykonania budżetu i udzielenia bądź nieudzielenia absolutorium. Takie były przyczyny orzeczenia nieważności tychże uchwał.

Jeżeli chodzi o opinie, proszę państwa, to my opiniujemy przede wszystkim projekty budżetów i projekty wieloletnich prognoz finansowych. Wydajemy też opinie o deficycie i prognozie długu. Opiniujemy również wszystkie zobowiązania, możliwość spłaty wszystkich zobowiązań o charakterze dłużnym z wyjątkiem tych, które... Była to wyjątkowa sytuacja, wynikająca z przepisów szczególnych, które zostały uchwalone na skutek pandemii wywołanej COVID-19. Część zobowiązań, które były zaciągane przez jednostki samorządu terytorialnego w myśl art. 15zo tej ustawy, nie podlegało opiniowaniu przez regionalne izby obrachunkowe. W związku z tym liczba tych opinii również zmalała.

To, co jest istotne w procesie opiniodawczym, to fakt, że liczba tych opinii praktycznie nie uległa dużej zmianie w stosunku do roku 2020, wydaliśmy bowiem ponad 24 tysiące 600 takich opinii. Było ich nawet nieco więcej niż w ubiegłym roku, ale niewiele. Struktura tych opinii uległa zmianie, a to z uwagi na to, że mniej było uchwał w sprawie zaciągania zobowiązań, a część zobowiązań zaciąganych nie podlegała opiniowaniu. Większość opinii to były opinie, proszę państwa, o projektach budżetów i projektach WPF na rok 2022. Wydaliśmy również bardzo dużo opinii o planowanych deficytach budżetu zarówno na etapie projektu budżetu, jak i później, po uchwaleniu budżetu na rok 2021. Tych opinii było najwięcej w ubiegłym roku.

Działalność kontrolna. W 2021 r. przeprowadziliśmy 964 kontrole, z czego najwięcej, dokładnie 699, to były kontrole kompleksowe jednostek samorządu terytorialnego. Jak państwo doskonale pamiętają, my musimy zamknąć się z kontrolami w każdej jednostce samorządu terytorialnego w okresie 4-letnim. Każda z izb w sposób bardzo ścisły przestrzega tego ustawowego terminu, więc nie zdarzył się przypadek w żadnej z izb, żeby ten okres został w ubiegłym roku przekroczony. Przeprowadziliśmy też 169 kontroli problemowych, które dotyczyły albo określonych zagadnień związanych z gospodarką finansową jednostek samorządu terytorialnego, albo działalności jednostek organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego. Przeprowadziliśmy też 94 kontrole doraźne i 2 kontrole sprawdzające. Te kontrole sprawdzające to są

kontrole, których zakres przedmiotowy dotyczy sprawdzenia wykonania wniosków pokontrolnych z poprzedniej kontroli. Ale nie tylko te 2 kontrole dotyczyły tej materii, bo praktycznie każda kontrola kompleksowa przeprowadzana przez regionalną izbę obrachunkową w swoim zakresie ma sprawdzenie realizacji wniosków pokontrolnych z poprzedniej przeprowadzonej kontroli. Tak że możemy powiedzieć, że zakres sprawdzenia realizacji tych wniosków był bardzo szeroki.

W ubiegłym roku zamknęliśmy proces przeprowadzania 2 kontroli koordynowanych. Te kontrole koordynowane były przeprowadzane w latach 2020–2021. Pierwotnie miały być zakończone w 2020 r., a w 2021 r. mieliśmy pokazać państwu raporty z przebiegu tych kontroli, ale z uwagi na sytuację wywołaną pandemią Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych zdecydowała się przedłużyć czas trwania, przeprowadzania tych kontroli o rok 2021. Stąd też ustalenia pokontrolne zostały przygotowane, zebrane przez przedstawicieli wydziałów kontroli i przyjęte przez Krajową Radę Regionalnych Izb Obrachunkowych w 2022 r. Raporty z tych 2 kontroli zostały opracowane i przekazane. Pierwsza z tych kontroli to była kontrola koordynowana przez izbę białostocką i dotyczyła ona, proszę państwa, przeznaczenia dochodów z tytułu opłat za wyżywienie pobranych od uczniów i przedszkolaków na podstawie art. 106 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe, a druga kontrola, której koordynatorem była izba katowicka, dotyczyła dochodów z mienia Skarbu Państwa.

Jeżeli chodzi, proszę państwa, o ustalenia z tych kontroli, to ja później... Jeżeli chodzi o tę pierwszą kontrolę koordynowaną, to na jej podstawie został sformułowany wniosek de lege ferenda, który będą chciała państwu tutaj przedstawić. Stwierdziliśmy ponad 10 tysięcy nieprawidłowości. Te nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli dotyczyły różnych zagadnień związanych z prowadzeniem gospodarki finansowej, ale przede wszystkim – tego dotyczyła większość – procesu wykonania budżetu, czyli zarówno dochodów, wydatków, przychodów, jak i realizacji rozchodów. Drugą grupę tematyczną stanowiły nieprawidłowości w zakresie księgowości i sprawozdawczości. Dużo nieprawidłowości stwierdziliśmy w procesie udzielania zamówień publicznych. Ogólny wymiar finansowy wynikający z tych

nieprawidłowości ustalony przez nas wyniósł 11 milionów 600 tysięcy zł i w stosunku do roku 2020 nastąpił jego wzrost o 28%.

Jeżeli chodzi o kwestię wyników kontroli, to w konsekwencji, proszę państwa, sformułowaliśmy 421 różnego rodzaju zawiadomień do podmiotów, które również zajmują się oceną gospodarki finansowej. Były to wnioski i sygnalizacje, w tym były to wnioski i sygnalizacje skierowane do ministrów i kierowników urzędów centralnych, w tym do ministra finansów. Sformułowaliśmy 14 zawiadomień o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa. To dotyczyło przede wszystkim kwestii związanych z nieprowadzeniem bądź nierzetelnym prowadzeniem ksiąg rachunkowych, przekroczeniem uprawnień lub niedopełnieniem obowiązków skutkujących działaniem na szkodę interesu publicznego bądź poświadczenia nieprawdy w dokumentach. Była też nieprawidłowość dotycząca wyłudzenia dotacji, ale to dotyczyło podmiotów spoza sektora finansów publicznych. Skierowaliśmy też różnego rodzaju sygnalizacje do Urzędu Zamówień Publicznych, do dyrektora delegatury Krajowego Biura Wyborczego, do inspektoratu budowlanego, również do urzędów skarbowych i do Państwowej Inspekcji Pracy. Największa liczba takich sygnalizacji wynikających z działalności kontrolnej to były sygnalizacje związane w naszej ocenie z czynami, które noszą znamiona naruszenia dyscypliny finansów publicznych. Skierowaliśmy w ubiegłym roku... Na skutek działalności kontrolnej przeprowadzanej w roku 2021 skierowaliśmy łącznie 422 zawiadomienia do właściwych miejscowo rzeczników dyscypliny finansów publicznych. Sprawy w tym zakresie są w toku.

Jeżeli chodzi o działalność szkoleniową, to przeprowadziliśmy 93 szkolenia, przeszkoliliśmy łącznie prawie 8,5 tysiąca osób. Byli to głównie przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, najczęściej pionów finansowych. Zaczynają się do nas zgłaszać również jednostki spoza sektora finansów publicznych, np. te, które korzystają z dotacji z budżetu JST. Też są zainteresowani, zwłaszcza jeżeli tematyka szkolenia dotyczy właśnie procesu dotowania, kwestii rozliczania dotacji, sposobu wykorzystania i rozliczania dotacji. Takie osoby zaczynają się do nas zgłaszać. Oczywiście uczestnikami szkoleń są również przedstawiciele organów wykonawczych JST, przedstawiciele jednostek

organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego. Te szkolenia, proszę państwa, prowadziliśmy, na ile warunki pozwalały, w formule bezpośredniej, ale część szkoleń była prowadzona w formule online.

Całość dochodów, które uzyskujemy ze szkoleń, przekazujemy do budżetu państwa. Tak że nie korzystamy z tych dochodów. Ja tylko tytułem przypomnienia chciałabym podkreślić, że do 2015 r. mieliśmy możliwość uzyskiwania czegoś w rodzaju refundacji wydatków ponoszonych na organizację szkoleń z rezerwy z budżetu państwa, natomiast od 2016 r. takiej możliwości już nie ma. W związku z tym my, organizując te szkolenia, posiłkujemy się tylko i wyłącznie własnymi środkami w ramach naszych skromnych budżetów. Nie ukrywamy, że jest to dla nas coraz trudniejsze zadanie w kontekście rosnących kosztów.

Proszę państwa, kończąc pierwszą część naszego sprawozdania, chciałabym przedstawić państwu wnioski de lege ferenda. Myślę, że to jest coś, co jest kwintesencją naszej działalności. Mijmy nadzieję, że wnioski de lege ferenda spotkają się z zainteresowaniem ze strony ustawodawcy i może chociaż część z nich będzie miało przełożenie na nowe regulacje prawne. Sformułowaliśmy łącznie 13 wniosków de lege ferenda, 8 z nich to są wnioski nowe, natomiast 5 wniosków to są wnioski powtórzone z lat poprzednich. Uznaliśmy, że są one na tyle istotne, a nie znalazły przełożenia w nowych regulacjach prawnych... Pozwoliliśmy sobie je powtórzyć.

Jeżeli chodzi o nowe wnioski, to, po pierwsze, proponujemy zmianę ustawy o związku metropolitalnym w województwie śląskim. Ta zmiana miałaby polegać na 2 kwestiach. Wyobraźcie sobie państwo, że związek metropolitalny nie może być beneficjentem pomocy rzeczowej. Może być beneficjentem pomocy finansowej, natomiast nie jest przewidziana możliwość udzielenia pomocy rzeczowej takiemu związkowi. My postulujemy, żeby taka możliwość znalazła się w ustawie o związku metropolitalnym w województwie śląskim. Ponadto postulujemy, ażeby w sposób precyzyjny określić źródła dochodów związku metropolitalnego, tak jak ma to miejsce w ustawie o dochodach JST, ażeby związek metropolitalny mógł w sposób pewny prowadzić swoją gospodarkę budżetową i mógł korzystać ze wszystkich możliwych dochodów, które są przewidziane dla jednostek samorządu

terytorialnego. Tak że to są te 2 kwestie dotyczące związku metropolitalnego, nowe postulaty.

Kolejny postulat, kolejny wniosek *de lege ferenda* dotyczy, proszę państwa, ustawy o finansach publicznych. Proponujemy tutaj 2 zmiany. Po pierwsze, chcielibyśmy, bo widzimy taką potrzebę ze strony jednostek samorządu terytorialnego, ażeby w przypadku realizacji programu postępowania naprawczego... Ma to miejsce oczywiście w bardzo niewielu jednostkach w tej chwili, ale jeżeli takie przypadki się zdarzają, to widzimy tu pewną kolizję przepisów. Od 1 listopada 2021 r. obowiązują nowe przepisy ustawy o zmianie ustawy o wynagradzaniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe oraz niektórych innych ustaw, które wprowadziły regulacje dotyczące wysokości diet przysługujących radnym, jak również... Ustawą z 17 września 2021 r. zmieniono ustawę o pracownikach samorządowych w zakresie wynagrodzeń pracowników zatrudnionych na podstawie wyboru. Kiedy mamy do czynienia z jednostką, która jest w trakcie realizacji programu postępowania naprawczego, to na podstawie aktualnie obowiązujących regulacji ustawy o finansach publicznych ona ma zablokowane środki na wynagrodzenia, czyli nie może zwiększać środków na wynagrodzenia ani na diety dla radnych. W związku z tym ona jest zmuszona zachować się w sposób sprzeczny z aktualną regulacją ustawową, która obowiązuje od 1 listopada 2021 r. Dlatego też postulujemy, ażeby spośród tych ograniczeń dotyczących, kolokwialnie mówiąc, blokowania wydatków budżetowych wyłączyć właśnie tę kwestię.

I druga kwestia dotycząca nowelizacji ustawy o finansach publicznych. Postulujemy, ażeby zwiększyć zakres kompetencji organu wykonawczego do dokonywania zmian w budżecie poprzez możliwość wprowadzania dochodów i rozdysponowania tych dochodów po stronie wydatkowej dotyczących darowizn, wynikających z darowizn. W tej chwili jest tak, że jeżeli jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje darowiznę, której cel jest z reguły określony, to tę darowiznę, środki z tytułu darowizny, czyli dochód z darowizny, musi przyjąć rada, bo tylko rada ma takie kompetencje. I rada rozdysponuje tę darowiznę na określone wydatki. Postulujemy, żeby zwiększyć w tym zakresie kompetencje organu wykonawczego, tak żeby to organ wykonawczy, mając na uwadze cel określony

przez donatora, sam mógł wprowadzić to do budżetu i mógł to rozdysponować po stronie wydatków. Myślę, że to na pewno ułatwiłoby samorządom działanie.

Kolejny wniosek, też dotyczący ustawy o finansach publicznych, ale został wyartykułowany przez nas odrębnie, to jest wniosek dotyczący zagadnień związanych z audytem wewnętrznym. Obserwujemy, że kiedy w trakcie roku budżetowego jednostka samorządu terytorialnego po stronie dochodów i przychodów bądź po stronie wydatków i rozchodów osiągnie pułap przekraczający 40 milionów zł, *de facto* natychmiast pojawia się obowiązek przeprowadzania audytu wewnętrznego. Tymczasem wiemy doskonale, proszę państwa, że trudno jest pozyskać na rynku audytora wewnętrznego, który mógłby *ad hoc*, od razu zająć się prowadzeniem audytu w danej jednostce samorządu terytorialnego. Proszę państwa, zmniejszając tę taką niepewność jednostek samorządu terytorialnego, czy już mają poszukiwać audytora, którego zatrudnią na umowę cywilnoprawną – w momencie, kiedy budżet po stronie dochodów i przychodów bądź wydatków i rozchodów przekroczy magiczną kwotę 100 milionów zł, muszą zatrudnić tego audytora na podstawie stosunku pracy, co wynika z aktualnie obowiązujących przepisów – proponujemy troszeczkę inne rozwiązanie. Żeby zapewnić pewien poziom bezpieczeństwa jednostkom samorządu terytorialnego w tym zakresie, proponujemy, ażeby obowiązek przeprowadzenia audytu pojawił się w sytuacji, w której ta kwota, ta suma dochodów i przychodów bądź wydatków i rozchodów przekroczy próg 40 milionów zł w 2 kolejnych rocznych sprawozdaniach z wykonania budżetu. Tak że jeżeli np. w roku 2021 ta kwota przekroczyła te 40 milionów zł i przekroczy ten pułap także w 2022 r., to w naszej ocenie zasadnym byłoby, ażeby audyt był prowadzony dopiero od 1 kwietnia 2023 r. Dajmy jednostkom samorządu terytorialnego czas na to, żeby mogły pozyskać audytora. Wtedy od 1 kwietnia będzie ten obowiązek przeprowadzenia audytu. Ponadto postulujemy, ponieważ ta kwota 40 milionów zł chociażby w kontekście rosnących wydatków budżetowych wynikających z aktualnej sytuacji finansowej czy to budżetu państwa, czy budżetów JST, jest dosyć, powiem... Sporo jednostek w tej chwili przekracza tę kwotę 40 milionów zł. Postulujemy, ażeby ta kwota, ten próg został określony na wyższym

poziomie, przy czym nie określamy na jakim, zostawiając to ustawodawcy, jeżeli ustawodawca chciałby nad tym problemem się pochylić.

Kolejny wniosek de lege ferenda to jest wniosek dotyczący ustawy o finansowaniu zadań oświatowych. Wyobraźcie sobie państwo, że instytucja wstrzymania dotacji dla podmiotów, które prowadzą placówki oświatowe, dla których organem prowadzącym nie jest jednostka samorządu terytorialnego, w momencie kiedy np. nie rozliczają się, kiedy np. nie chcą się poddawać kontroli ze strony jednostek samorządu terytorialnego, obecnie dotyczy tylko niektórych placówek oświatowych, a mianowicie szkół dla dorosłych, w których nie jest realizowany obowiązek nauki, placówek oświatowo-wychowawczych, poradni psychologiczno-pedagogicznych, burs, internatów i bibliotek pedagogicznych. Tymczasem mamy całą grupę jednostek oświatowych, placówek oświatowych, które nie należą do sektora finansów publicznych, a które są dotowane z budżetu państwa czy budżetów JST. To są przede wszystkim przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe – co do których tej instytucji nie można zastosować. Wydaje nam się, że zasadnym byłoby rozszerzenie tej instytucji na wszystkie dotowane placówki, ażeby ci, którzy dotują, mieli instrument, który, powiedzmy sobie szczerze, jest dosyć skutecznym instrumentem. Bo jeżeli komuś wstrzyma się wypłatę środków, to ten podmiot dosyć szybko dostosuje się do wymogów ustawowych, tak ażeby te środki mógł mieć ponownie wypłacane. Stąd też nasz postulat, ażeby w tym zakresie dokonać zmian ustawy o finansowaniu zadań oświatowych.

Kolejny postulat dotyczy, proszę państwa, rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej. Chodzi o kwestie związane ze skutkami obniżenia górnych stawek podatków obliczonych za okres sprawozdawczy. W tym zakresie też mamy pewne postulaty.

Chciałabym się jeszcze skoncentrować, proszę państwa, na wniosku de lege ferenda dotyczącym nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Proponujemy, ażeby wójt, burmistrz, prezydent bądź też podmiot, a konkretnie związek komunalny, który został powołany do realizacji zadania, jakim jest utrzymanie czystości i porządku w gminach, miał prawo wglądu w dane osobowe osób zobowiązanych do wnoszenia opłat śmieciowych, które

to dane są w jego posiadaniu, jak i w posiadaniu gminnych jednostek organizacyjnych, w tym np. przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. W tej chwili przepisy ustawy nie określają tego w sposób jednoznaczny, a chodzi o to, żeby on miał prawo wglądu do danych, którymi dysponują jego jednostki organizacyjne, które się tym zajmują, przykładowo zakład budżetowy bądź też np. spółki komunalne. Nie jest to w sposób jednoznaczny określone. Dlatego my proponujemy doprecyzowanie tego zapisu ustawowego, ażeby taka możliwość wystąpiła. To na pewno ułatwi windykację należności.

Kolejny postulat to wzmocnienie pozycji skarbnika jednostki samorządu terytorialnego. Postulujemy, ażeby uchwała w sprawie odwołania skarbnika mogła być podjęta w przypadku uzyskania kwalifikowanej większości głosów, a mianowicie 3/5 ustawowego składu organu stanowiącego. Wydaje nam się zasadne, ażeby pozycję skarbnika wzmocnić. To są ludzie, to są profesjonaliści, którzy de facto odpowiadają za prowadzenie gospodarki finansowej, pomagają, stanowią istotne wsparcie dla organu wykonawczego w wykonywaniu budżetu i w prowadzeniu wszystkich spraw finansowych. Dlatego też w naszej ocenie warto by było wzmocnić ich pozycję, także z punktu widzenia niezależności, bezstronności w wykonywaniu czynności.

Proszę państwa, ostatni wniosek z nowych wniosków to jest wniosek, który wyniknął z jednej z naszych kontroli koordynowanych, a mianowicie tej, która dotyczyła opłat za korzystanie z posiłków przez dzieci i młodzież w przedszkolach i w szkołach. Ten wniosek dotyczy tego, że... Na skutek naszych ustaleń wynikających z kontroli koordynowanej... Wyobraźcie sobie państwo, że jeżeli w placówce oświatowej jest prowadzona stołówka, to opłaty ponoszone przez rodziców są w wysokości tylko i wyłącznie tzw. wsadu do kotła, a koszty związane z utrzymaniem stołówki ciążą na placówce oświatowej. Natomiast jeżeli w placówce oświatowej nie ma stołówki, a przedszkole i szkoła są przecież obowiązane zapewnić ciepły posiłek dla dzieci, tak więc ten obowiązek jest realizowany poprzez zlecenie tych usług firmom cateringowym... W takiej sytuacji w tej chwili rodzice płacą, na bazie obowiązujących przepisów, całość kosztów posiłku, które wynikają z wyliczeń, kalkulacji firmy cateringowej, która to wlicza do tego koszty robocizny, koszty dojazdu. Wydaje nam

się, że ze społecznego punktu widzenia nie jest to do końca sprawiedliwe rozwiązanie. Dlatego też proponujemy, ażeby uregulować to w ten sposób, ażeby bez względu na to, czy posiłki są przygotowywane bezpośrednio w stołówkach przedszkolnych lub szkolnych, czy też są przygotowywane przez firmy cateringowe, koszt, który obciąża rodziców dziecka korzystającego z tego posiłku, dotyczył tylko i wyłącznie tzw. wsadu do kotła – bez względu na formę realizacji tego obowiązku.

Jeżeli chodzi o wnioski, które powtarzamy, to, proszę państwa, powtarzany przez nas wniosek dotyczy możliwości upoważnienia zastępcy wójta do dokonywania zmian w planie dochodów i wydatków budżetu – takich, których dokonywać może wójt. W tej chwili jest to przewidziane tylko i wyłącznie w enumeratywnie wymienionych w ustawie o finansach publicznych przypadkach. Tymczasem zdarzają się różnego rodzaju inne sytuacje, kiedy potrzebne jest dokonanie zmiany budżetu w formie zarządzenia wójta czy też uchwały... Dotyczy to tylko ustawy o samorządzie gminnym, czyli dotyczy zarządzeń wydawanych przez wójta. Wójt jest nieobecny, jest jego zastępca, ale on nie ma upoważnienia. Z technicznego punktu widzenia aktualnie obowiązujące rozwiązania prawne wydaje nam się nie do końca szczęśliwe. Wydaje nam się, że zasadnym byłoby dokonanie takiej zmiany, ażeby wójt mógł na stałe upoważnić swojego zastępcę, ażeby w razie jego nieobecności i pojawienia się potrzeby dokonania zmiany budżetu ten zastępca mógł takiej zmiany dokonać i stosowne zarządzenie podjąć.

Jeżeli chodzi o ustawę o finansach publicznych, to postulujemy również... Proszę państwa, ze względów bardziej technicznych i praktycznych chcielibyśmy, ażeby wszystkie uchwały budżetowe, wszystkie zmiany do uchwał budżetowych, tak jak wieloletnie prognozy finansowe i zmiany do wieloletnich prognoz finansowych, przychodziły do nas, były przesyłane przez jednostki samorządu terytorialnego w formie elektronicznej. To naprawdę ułatwi nam pracę. My mamy oczywiście... Proszę państwa, większość jednostek przesyła nam w formie elektronicznej te dokumenty. W programie BeSTi@, czyli w programie informatycznym, który został przypisany do jednostek samorządu terytorialnego i który służy przekazywaniu w formie elektronicznej uchwał w sprawie wieloletnich

prognoz finansowych i ich zmian... W formie elektronicznej przesyłane mamy także uchwały i zmiany uchwał budżetowych. Izby, idąc z duchem czasu, wdrożyły program e-Nadzór, który jest programem umożliwiającym nam badanie od momentu wpływu uchwały do momentu jej wydania, rozstrzygnięcia nadzorczego bądź też stwierdzenia, że jest bez uwag, w formie elektronicznej... Tak więc my jesteśmy do tego przygotowani praktycznie w 100%. Czekamy na stosowną zmianę w tym zakresie w ustawie o finansach publicznych, tak ażeby, nie ukrywam, samorządy trochę zobligować do tego, żeby przesyłały nam te akty normatywne w formie elektronicznej.

Jeżeli...

(*Senator Wadim Tyszkiewicz*: A procentowo jak to jest dzisiaj? Bo dla mnie to jest oczywiste, że w formie elektronicznej... No, w dzisiejszych czasach...)

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

Różnie się to kształtuje w różnych województwach, proszę państwa, bo...

(*Senator Wadim Tyszkiewicz*: Ile to jest mniej więcej procent?)

Ja mogę powiedzieć, jak jest w tych województwach, w których izby wdrożyły szybko e-Nadzór. To jest w granicach 90%. Ale są takie województwa, w których to jest np. 50%. Tak więc jest to zróżnicowane w tej chwili. Chcielibyśmy, żeby to było tylko i wyłącznie w formie elektronicznej, tym bardziej że jednostki samorządu terytorialnego mają taką możliwość. To jest kwestia, nie ukrywam, wprowadzenia obowiązku dla nich, tak żeby one w formie elektronicznej nam przesyłały te uchwały.

Kolejny wniosek de lege ferenda, który również się powtarza, to, proszę państwa, ujednoczenie delegacji ustawowej dla organów stanowiących JST w zakresie zasad udzielania różnego rodzaju dotacji. Bo inaczej brzmi delegacja ustawowa w ustawie o finansach publicznych, w art. 221 ust. 4, inaczej ta delegacja brzmi w ustawie – Prawo ochrony środowiska, inaczej brzmi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i inaczej w prawie wodnym. Skoro jednostki samorządu terytorialnego mają możliwość określenia zasad udzielania dotacji, a w niektórych przypadkach trybu ich rozliczania i kontroli, to niech to będzie jednolicie zapisane we wszystkich ustawach, które to regulują, które umożliwiają przekazywanie takich dotacji.

Proszę państwa, i postulat, który jest przez nas formułowany po raz kolejny – to nie jest drugi raz – dotyczący zwolnienia gmin z podatku od nieruchomości i z podatku leśnego. Gminy...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...sobie płacą, od swoich gruntów, podatek od nieruchomości i podatek leśny. Postulujemy zwolnienie, bo to jest... Z jednej strony to jest wydatek i tak jest księgowany, a z drugiej strony to jest dochód. To i tak się bilansuje. To jest przepływ pieniądza w tym samym budżecie. Podobnie...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Tylko że wolumen dochodów jest większy.)

Tak. To prawda.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

To prawda. Jedynie to.

I, proszę państwa, podobny postulat, w podobnym duchu, dotyczący możliwości dofinansowania państwowych straży pożarnych przez powiaty bezpośrednio z ich budżetów, nie przez fundusz wsparcia. W tej chwili te pieniądze przepływają w ten sposób, że...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

...jednostki, w tym powiaty, chcące wesprzeć państwową straż pożarną, przekazują środki na fundusz wsparcia, a z funduszu wsparcia te środki zasilają ich budżety poprzez plany finansowe państwowych straży pożarnych. To jest przelewanie pieniędzy, z jednej strony mamy wydatek, a z drugiej strony mamy dochód. Lepiej byłoby – w naszej ocenie – ażeby powiaty mogły bezpośrednio wspierać państwowe straże pożarne, bez konieczności wpłaty na fundusz wsparcia.

I ostatni wniosek, też dotyczący związku metropolitalnego w województwie śląskim. Związek metropolitalny ma możliwość zaciągania zobowiązań o charakterze dłużnym w zakresie kredytów, pożyczek i emisji obligacji. Nie ma zapisu umożliwiającego zaciąganie takich zobowiązań, jeżeli chodzi o inne tytuły dłużne, które charakterem prawnoekonomicznym są tożsame z takimi tytułami dłużnymi jak pożyczki i kredyty czy też emisja obligacji. Postulujemy, ażeby wprowadzić stosowny zapis do ustawy o związku metropolitalnym w województwie śląskim, tak ażeby umożliwić związkowi zaciąganie innych zobowiązań. Chodzi, proszę państwa, chociażby o umowy leasingowe czy np. zakup na raty. To są tego typu umowy, które mogłyby być zawierane przez związek metropolitalny.

Podsumowując pierwszą część sprawozdania... Proszę państwa, muszę o tym powiedzieć. Powtarzamy to – ja i moje koleżanki i koledzy – na każdym spotkaniu z państwem. Sytuacja finansowa regionalnych izb obrachunkowych jest w naszej ocenie sprawą ważką, a jest to sytuacja bardzo trudna. My od wielu lat obserwujemy, jak fluktuuje nam kadra, jak odchodzą od nas bardzo doświadczeni pracownicy, którzy pracowali u nas wiele lat i którzy są specjalistami wysokiej klasy. Oni odchodzą albo do jednostek samorządu terytorialnego, albo do Najwyższej Izby Kontroli, albo – tak jak pan przedstawiciel Ministerstwa Finansów – do centralnych czy też naczelnych organów administracji publicznej. Ja tylko informacyjnie chciałabym podać, że w 2021 r. odeszło od nas 105 pracowników. Większość tych osób to byli pracownicy, którzy odeszli z przyczyn ekonomicznych, tylko 20 osób odeszło na emeryturę. Względę ekonomiczne są determinantą decyzji osób, które są u nas zatrudnione, ażeby jednak z pracy w regionalnych izbach obrachunkowych zrezygnować. Dla przykładu podam, że w 2020 r. odeszło z pracy 136 osób, a w 2019 r. odeszło 142 pracowników. Udało nam się pozyskać na miejsca tych, którzy odeszli w 2021 r., jedynie 78 pracowników. Są to z reguły pracownicy młodzi, którzy przychodzą do nas prosto po studiach, więc bez doświadczenia, których przygotowanie do wykonywania czynności czy to w wydziale kontroli, czy w wydziale analiz wymaga co najmniej kilku lat.

(Głos z sali: A później odchodzą.)

A później odchodzą, tak.

Dane, dokładne dane dotyczące poziomu wynagrodzeń są na stronach 32–34 naszego sprawozdania. Tak że zachęcam państwa, żebyście się państwo z tym zapoznali. Muszę państwu powiedzieć, że w dzisiejszym „Dzienniku Gazecie Prawnej” jest artykuł na ten temat, na pierwszej stronie żółtego dodatku. Tam jest nawet podane, że średnie wynagrodzenie pracownika regionalnej izby obrachunkowej, łącznie z kadrami kierowniczą, to jest 5 tysięcy 400 zł brutto.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak. Tak że, proszę państwa, sytuacja jest dramatyczna, dramatyczna. My patrząc na projekt budżetu na rok 2023, widzimy, że w części 80 są zaplanowane środki na podwyżki wynagrodzeń na poziomie 7,8%, ale...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...mając na uwadze aktualny poziom inflacji, możemy powiedzieć, że to jest kropla w morzu potrzeb. Jest mi niezmiernie przykro to mówić... A to jest naprawdę niewielka grupa ludzi w skali kraju. Proszę państwa, my zatrudniamy w tej chwili 1 tysiąc 156 pracowników, tak że to nie jest duża grupa ludzi. Warto by było się pochylić nad tym i ich po prostu dofinansować, ażeby poziom wykonywania czynności przez regionalne izby obrachunkowe – czy to nadzorczych, czy kontrolnych, czy opiniodawczych, czy szkoleniowych – był tak samo wysoki jak w tej chwili. Obawiamy się – i to jest obawa wszystkich nas, wszystkich 16 moich koleżanek i kolegów prezesów skupionych w Krajowej Radzie Regionalnych Izb Obrachunkowych – że jeżeli ten proces będzie postępował, to będzie nam coraz trudniej wykonywać nasze zadania ustawowe na poziomie, który charakteryzuje wysoki profesjonalizm. To ogromny problem, przed którym my stoimy już od ładnych paru lat. Niestety jak do tej pory nie ma, w naszej ocenie, adekwatnej reakcji, która zmierzałaby do tego, żeby ten poziom wynagrodzeń był na takiej wysokości, która świadczyłaby o docenieniu tej naprawdę niewielkiej grupy ludzi, wykonujących naprawdę ważne zadania na rzecz państwa i na rzecz jednostek samorządu terytorialnego. Tak że to z mojej strony... Przekazuję takie obawy i jednocześnie składam prośbę na państwa ręce, licząc na wsparcie naszych działań w tym zakresie. Może uda się, jeżeli chodzi o budżet roku 2023, pomimo trudnej sytuacji wynikającej chociażby z czynników makroekonomicznych i z ogólnej sytuacji, jaka ma miejsce generalnie w gospodarce europejskiej i światowej, pochylić się nad tą grupą ludzi i w ten sposób ich docenić.

To była pierwsza część sprawozdania. W przypadku drugiej części sprawozdania, nie ukrywam, mam przygotowaną prezentację, tak ażeby państwu ewentualnie pewne dane pokazać...

**PRZEWODNICZĄCY
ZYGMENT FRANKIEWICZ**

To może chwila przerwy, gdyż do tej części były zgłoszenia w dyskusji. Tak że żebyśmy nie musieli zbyt daleko wracać i żebyśmy po drodze nie zapomnieli, co chcieliśmy powiedzieć, proponuję teraz krótką dyskusję odbyć.

Pierwszy zgłosił się – zdalnie – pan senator Janusz Pęcherz. I jemu oddaję głos.

Bardzo proszę.

**SENATOR
JANUSZ PĘCHERZ**

Dziękuję bardzo, Panie Przewodniczący. Mam nadzieję, że mnie słyhać.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Słyhać troszkę słabo, więc proszę mówić ciut głośniej.)

Słabo? To spróbuję coś poczynić...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Wystarczy bliżej mikrofonu... Słyhać nieźle, ale mogłoby być trochę lepiej.)

Okej, okej...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: O, już jest dobrze.)

Tak? Nie będę widoczny, ale to nieważne. Ważne, żeby było mnie słyhać.

Ja jestem pod wrażeniem tego sprawozdania. Słucham już po raz trzeci takiego sprawozdania w Senacie i mogę powiedzieć, że z każdym rokiem to sprawozdanie jest coraz bardziej merytoryczne i zawiera coraz więcej konkretnych wniosków, a o takie nam chodzi.

Jestem też pod wrażeniem – myślę, że pan przewodniczący także – że nagle dostrzeżono związek metropolitalny w województwie śląskim i to, że tam trzeba pewnych zmian. Widzi to regionalna izba obrachunkowa, co jest bardzo istotne, bo także od państwa inicjatywy zmian muszą wychodzić. My możemy propozycje zgłaszać, ale jeżeli mamy poparcie od państwa, to jest to zdecydowanie lepiej.

Na przykładzie związku metropolitalnego w województwie śląskim powiem o związkach komunalnych gmin. To jest ten sam problem, to jest nieuregulowane. My mieliśmy wyjazdowe posiedzenie Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej w Kaliszu, na którym był podjęty m.in. temat uregulowań, jakie powinny znaleźć się w różnych ustawach – nie tylko w ustawie o finansach publicznych, ale także w ustawie o lasach, o nieruchomościach. Chodziło o dodanie artykułów, które będą dotyczyły związków komunalnych gmin. To są przecież jednostki komunalne gmin, tylko połączone w związki. I one realizują zadania, które ma gmina do zrealizowania. Tak że będziemy

chcieli... Ja w tej chwili te wszystkie wnioski, które miałyby dotyczyć tego zagadnienia, zbieram w taką całość. Chcielibyśmy także państwa w to włączyć, chcielibyśmy, żebyście państwo nas popierali w tym rozwiązaniu. My wyjdziemy z inicjatywą, ale tu musi być działanie bardziej kompleksowe, tak żeby rzeczywiście nam się to udało zrealizować. Myślę, że w tym zakresie będziemy liczyć na państwa pomoc. Ja wraz z panem przewodniczącym na pewno zwrócę się do państwa w tym zakresie.

I słowo o fluktuacji kadry. To jest apel, który... Także w ubiegłym roku mówiliśmy, że trzeba wszystko zrobić, żeby państwo byli lepiej uposażeni. Tak naprawdę to my mamy ten problem w różnych instytucjach. 2 czy 3 dni temu była robiona analiza dotycząca szkolnictwa wyższego. Praktycznie nie ma młodych naukowców... Młody naukowiec ucieka i idzie w zupełnie inne obszary działalności. Nauką będą się zajmować tylko ludzie w wieku 50, 60 lat, którzy już nie są tak aktywni... Ja mogę powiedzieć, mówiąc o sobie, że jestem dużo mniej aktywny w zakresie badań naukowych niż kiedyś. Gdybym teraz miał je czynić, to nie wiem, czy byłbym w stanie je skończyć w ciągu roku czy dwóch. Kiedyś mi się udało doktorat zrobić w ciągu 4 lat, a teraz pewnie bym musiał osiem... Przechodzimy tu do zagadnienia finansowania. Ludzie nie będą pracować – i u państwa, i na wyższych uczelniach, i w szkołach podstawowych czy nawet w przedszkolach – bo po prostu to uposażenie jest za niskie. Tak że ludzie będą znajdować sobie różne inne miejsca... Ale tak naprawę jeśli chodzi o 1 tysiąc osób w skali kraju, to nie powinno to być żadnym problemem. Problemem jest 600 tysięcy nauczycieli, ale nie jest problemem kadra w liczbie 1 tysiąca osób. Żeby tego nie można w jakiś sensowny sposób uregulować, tak naprawdę bardzo szybko, jeżeli komuś zależy na tym, żeby to, co państwo robicie, a to są bardzo ważne i istotne rzeczy, było robione profesjonalnie... Ja widzę, że państwo jesteście w tym zakresie coraz lepsi. Nie chcę przesadzić w tym wszystkim, żeby nie słodzić za bardzo, ale powiem, że regionalne izby obrachunkowe z moich czasów, czyli z czasów 2003–2014, kiedy byłem prezydentem, i izby obrachunkowe teraz to są... Nastąpiła zupełna zmiana filozofii podejścia do tych zagadnień. Państwo szukacie rozwiązań, a nie haków na tych, którzy coś tam popełnili po drodze. Dziękuję bardzo.

PRZEWODNICZĄCY ZYGMUNT FRANKIEWICZ

Dziękuję bardzo.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Ja sobie na chwilę udzielię głosu.

Te wnioski de lege ferenda były bardzo zdroworozsądkowe, niektóre faktycznie się powtarzały. Nie widzę powodów, dla których nie miałyby być one podjęte. Ja zwrócę się do pana dyrektora z Ministerstwa Finansów z pytaniem, czy Ministerstwo Finansów jest skłonne zająć się tymi w sumie drobnymi sprawami, ale bardzo uciążliwymi, jak widać, nie tylko dla samorządu, ale również dla regionalnych izb obrachunkowych.

ZASTĘPCA DYREKTORA DEPARTAMENTU FINANSÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W MINISTERSTWIE FINANSÓW ADAM GŁĘBSKI

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Jeśli chodzi o postulaty Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych, to Ministerstwo Finansów przygląda się z uwagą propozycjom zgłaszanym przez regionalne izby obrachunkowe i co do zasady w miarę możliwości stara się w propozycjach zmian przepisów uwzględnić to, co jest możliwe do uwzględnienia.

Jeśli chodzi o tę drobną uciążliwość związaną z elektroniczną projekcją budżetów, budżetów i ich zmian, to niestety ten aspekt, oczekiwany zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego, jak i regionalne izby obrachunkowe, ale także przez Ministerstwo Finansów, które byłoby przy okazji beneficjentem pozyskiwania informacji na bieżąco... Tutaj niestety nie możemy zastosować tych samych mechanizmów, które są stosowane w przypadku wieloletnich prognoz finansowych. W przypadku WPF mamy ściśle określony wzór tego dokumentu, który daje się przełożyć na postać elektroniczną, natomiast w zakresie budżetów, jak państwo doskonale wiecie, jest tak, że ile jednostek samorządu terytorialnego, tyle różnych sposobów reprezentowania tego, jakie zamierzenia budżetowe w danym roku budżetowym mają się pojawić. Tak że tu po prostu nie jesteśmy przygotowani legislacyjnie, także od strony publikacji tych

informacji płynących z uchwał budżetowych i ich zmian w dziennikach urzędowych. To jest kolejny aspekt, który w tym przypadku należałoby uwzględnić, tak żeby samorządowcy napracowali się raz, jednocześnie zaspokajając potrzebę zarówno redakcji dziennika, organu nadzoru, jak również obywateli, swoich mieszkańców. Myślę, że w ramach reformy systemu budżetowego, która jest jednym z elementów Krajowego Programu Odbudowy, do tego tematu wrócimy, gdyż będzie to dobra okazja do tego, ażeby wspólnie z regionalnymi izbami obrachunkowymi, jak również z samorządem, przyjrzeć się możliwości spełnienia tego postulatu, który od wielu lat w kręgach zarówno organu nadzoru, jak i samorządu się przewija.

**PRZEWODNICZĄCY
ZYGMENT FRANKIEWICZ**

Dziękuję bardzo.

Warto podjąć...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Już oddaję panu senatorowi Tyszkiewiczowi głos. Tylko dokończę.

Warto podjąć te wnioski, bo te kwestie faktycznie są uciążliwe, a wymagają niewielkiego nakładu pracy i nie są kontrowersyjne. W związku z tym takie zmiany mogłyby być przyjęte. Są 2 przeciwskazania, jeśli chodzi o to, żeby tym się zajął Senat. Po pierwsze, jeżeli my podejmujemy inicjatywę ustawodawczą, to często z automatu w Sejmie trafia ona do przysłowiowej zamrażarki. Tak więc mamy trochę pracy na starcie, a potem mało efektów. Po drugie, jeżeli chcielibyśmy wprowadzać poprawki uwzględniające te wnioski do ustaw dotyczących finansów albo finansów samorządowych... Często spotykamy się z problemem, że to wykracza poza zakres regulacji. No i wtedy musimy się wycofać. Jeżeli by to wyszło ze strony Ministerstwa Finansów, no to byłoby przyjęte w zasadzie z automatu. Dlatego proponuję właśnie tę drogę.

Zgłosiły się 2 osoby. Wiem, że pan dyrektor Porawski się śpieszy na pociąg...

(Dyrektor Biura Związku Miast Polskich Andrzej Porawski: Na taksówkę, a potem...)

Na taksówkę...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Ale taksówką do Poznania nie pojedzie?

(Dyrektor Biura Związku Miast Polskich Andrzej Porawski: Nie daj Boże...)

Oddaję panu dyrektorowi głos. Dziękuję bardzo.

Pan dyrektor Porawski.

(Dyrektor Biura Związku Miast Polskich Andrzej Porawski: I ja dziękuję...)

(Brak nagrania)

(Głos z sali: Wyłączył pan... Trzeba nacisnąć.)

**DYREKTOR BIURA
ZWIĄZKU MIAST POLSKICH
ANDRZEJ PORAWSKI**

No tak, tu jest taki przycisk... Wpuścić chłopca do biura...

Jeden z wniosków, który pani prezes, pani przewodnicząca zaprezentowała, ma charakter ustrojowy. To jest wniosek dotyczący pozycji skarbnika. Nad tym wnioskiem trzeba się zastanowić. Osobiście nie miałbym nic przeciwko temu, gdyby skarbnik był tym, kim miał być. A skarbnik miał być głównym księgowym budżetu – tak został nazwany na początku reform ustrojowych, których pani z racji swojego wieku nie pamięta, ale ja pamiętam. I to miał być minister finansów gminy, a nie szef wydziału finansowego urzędu gminy. A dzisiaj w 99% przypadków ta funkcja jest łączona. W przypadku szefa wydziału finansowego to jest za silna pozycja. On powinien podlegać wójtowi, bo to wójt ponosi odpowiedzialność za wykonanie budżetu. Gdyby rola skarbnika była ograniczona wyłącznie do kontrasygnaty, tak jak to miało być i tak jak to jest np. w Krakowie, gdzie jest skarbnik i dyrektor wydziału finansowego urzędu miasta, to można byłoby się na to zgodzić. Ale w sytuacji, gdy ze względu na szczupłość kadr to jest łączone... Mam wątpliwość, z różnych powodów, czy dyrektor wydziału finansowego urzędu powinien mieć tak silną ochronę.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Dziękuję bardzo...)

A druga sprawa...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Proszę.)

Myślę, że ten wniosek o wzmocnienie finansowe RIO mógłby wyjść ze środowiska organizacji samorządowych. My bardzo często korzystamy z doświadczenia RIO. Wbrew temu, co się powszechnie sądzi, że my nie lubimy nadzoru...

Akurat nadzór finansowy jest nam bardzo potrzebny. Co więcej, on powinien być mocniejszy w części edukacyjnej, nie tylko w części kontrolnej, ale także w części edukacyjnej. Do tego potrzebne są pieniądze, środki finansowe. Ja proponuję, żeby – skoro nie Senat – organizacje samorządowe na najbliższym posiedzeniu albo jednym z najbliższych posiedzeń komisji wspólnej z takim apelem wystąpiły. Zwłaszcza że ten apel nie jest do Ministerstwa Finansów, tylko do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, bo RIO na razie są w pionie resortu właściwego do spraw administracji. A ten resort traktuje RIO jako siódme koło u wozu, mówiąc bardziej... Tak że taką propozycję zgłaszam.

**PRZEWODNICZĄCY
ZYG MUNT FRANKIEWICZ**

Dziękuję bardzo.

To faktycznie jest sprawa do przedyskutowania. Mówię o pierwszej kwestii podniesionej przez pana dyrektora. Reszta to były takie bardziej techniczne, prostsze sprawy, szczególnie te dotyczące związku metropolitalnego. Tam są takie niedoróbki...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Na przykład. Takie niedoróbki ustawowe. I dotyczy to również możliwości stałego upoważnienia zastępcy wójta do podpisywania... No, do wprowadzenia do budżetu pieniędzy, które przychodzą z zewnątrz.

Do widzenia, Panie Dyrektorze.

Oddaję głos przedstawicielowi Związku Powiatów Polskich.

Bardzo proszę.

**EKSPERT
W ZWIĄZKU POWIATÓW POLSKICH
ADRIAN POKRYWCZYŃSKI**

Związek Powiatów Polskich, Adrian Pokrywczyński.

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Ja się odniosę od razu do tych kwestii szkoleniowych. Bo tutaj pani wspomniała o sprawozdaniu dotyczącym zagospodarowania mienia Skarbu Państwa. I my przeanalizowaliśmy sobie... To dotyczy starostów. Tak więc już tutaj do wiadomości Wysokiej Komisji powiem, że my

szkujemy cykl szkoleń, właśnie z tego względu, na bazie de facto sprawozdania RIO. I będziemy się odzywać do państwa niedługo w tej sprawie, bo chcemy współprowadzić z wami po prostu... Tu zresztą rozmawiałem z panem dyrektorem izby opolskiej, o ile pamiętam, wtedy... Oni są chętni. I właśnie takie działania będą podejmowane.

Od razu się też odniosę do tego, że na linii RIO – organizacje samorządowe... Chodzi o to, żeby ewentualnie wszystkie takie propozycje kierować też bezpośrednio do organizacji samorządowych. Bo my też mamy rozeznanie i możemy zrobić rozeznanie, jak ewentualnie widzieliby to samorządowcy. Na przykład z tymi strażami pożarnymi... Ja faktycznie już o tym czytałem wcześniej, że wy proponujecie coś takiego. I związek powiatów może się po prostu zorientować, jak by to widziały powiaty, już konkretnie, poza waszą, oczywiście, propozycją, która jest zawarta np. w sprawozdaniu. Tak że warto tutaj współpracować na tym polu, jak myślę. Chodzi mi o to, żebyście kierowali takie sprawy nie tylko do swoich przełożonych, że tak powiem, polityczno-ustrojowych, lecz także do organizacji pozarządowych i samorządowych, bo one mają jakąś tam siłę przebicia.

A poza tym jeszcze muszę powiedzieć tak prywatnie, że ja bardzo lubię czytać raporty RIO, bo one są tak językowo dosyć sprawnie i zgrabnie napisane. Tak że dziękuję za to.

**PRZEWODNICZĄCY
ZYG MUNT FRANKIEWICZ**

Ale nie przed snem, tak? *(Wesołość na sali)*

Już oddaję głos...

Z tymi strażami to sprawa nie jest taka całkiem oczywista, dlatego że ta zmiana została wprowadzona stosunkowo niedawno i miała charakter antykorupcyjny. Tak więc to, co jest teraz proponowane, to jest wprost powrót do tego, co było przed tą zmianą.

(Ekspert w Związku Powiatów Polskich Adrian Pokrywczyński: Dlatego właśnie mówię, że my byśmy woleli się rozeznaczyć, jak to widzą powiaty. Bo...)

To znaczy mogę zgadywać od razu, jak to widzą. Są oczywiście pozytywnie nastawione do tego, co zaproponowała pani przewodnicząca, co zaproponowały regionalne izby obrachunkowe,

bo to jest zdroworozsądkowe. To jest walka z duchami, jeżeli chodzi o przekazywanie darowizn Policji czy straży pożarnej. Tak że szukamy nie tam, gdzie powinniśmy.

No, oddaję już głos panu senatorowi. Musiał wyjść na chwilę, tak więc trochę się przeciągnęło.

**SENATOR
WADIM TYSZKIEWICZ**

Ja też zacznę od podziękowań. Ja też mam staż samorządowy, 17-letni, i powiem szczerze: nigdy przez tych 17 lat nie miałem kłopotów z RIO. Wprost przeciwnie, RIO raczej było partnerem, a nie wrogiem. I teraz nawet z tego sprawozdania jednoznacznie wynika, że państwo jesteście dla samorządów partnerami, a nie jakimś straszakiem czy wrogiem. Bo nawet liczba tych nieprawidłowości jest tak niewielka... Jak widać, samorzady się z RIO dotarły i wyniki tej współpracy widać. W Polsce mamy 2 tysiące 477 gmin. Jeśli doliczyć powiaty, to mamy blisko 3 tysiące jednostek samorządowych. Tak że te liczby, które pani przewodnicząca podaje, są naprawdę niewielkie. Zresztą nawet jeżeli są wytykane jakieś błędy, to one są wspólnie do naprawienia, tak? Tak więc samorzady to poprawią. Myślę, że doszliśmy tutaj do bardzo fajnej współpracy i za to chciałbym podziękować. Dziękowaliśmy rok temu i dziękujemy również w tym roku. Bo rzeczywiście, to sprawozdanie super pokazuje, że właśnie samorząd i RIO współpracują, a nie że RIO jest jakimś tam po prostu straszakiem dla samorządów.

Jeśli chodzi o te techniczne propozycje, które się pojawiły, to zdecydowana większość, jak myślę, jest do zaakceptowania przez stronę samorządową. Dlatego też i pana dyrektora... Jak pan przewodniczący prosił, żebyśmy znaleźli sposób, żeby te racjonalne zmiany wprowadzić... Aczkolwiek nad niektórymi trzeba byłoby się pochylić. Bo jeśli chodzi o przedszkole i to wyżywienie, które pani przewodnicząca... Tu mam mieszane uczucia, dlatego że... Ja tylko podam prosty przykład. Jeżeli to wyżywienie będzie kosztowało... Może inaczej. Dzisiaj jeżeli matka nie przywodzi dziecka do przedszkola, to nie płaci za to wyżywienie, które jest marnowane i wyrzucane. Tak więc tu trzeba by było znaleźć jakiś sposób, tak? Jeśli chodzi o faktury wystawiane przez firmy cateringowe, to też się obawiam, że będzie

kombinacja, że jeżeli to będzie w jakiś sposób dzielone, to tak to podziela, że... Bo z jednej strony chciałbym pomagać i chronić rodziców i dzieci, ale z drugiej strony – też interes samorządu. Tak więc tu byśmy musieli znaleźć jakiś złoty środek.

Jeśli chodzi o zastępców uprawnionych do zmian w budżecie, to też oczywiście ja jestem za. I też chciałbym jak gdyby uprzedzić... Myślimy nad projektem ustawy. Pytanie jest właśnie takie: jeżeli Senat ją przegłosuje, to co będzie dalej? Żeby – uwaga, bo to jest gruby kaliber – komisarze, jeżeli są powoływani... Żeby komisarzami byli zastępcy wójtów, burmistrzów i prezydentów, ewentualnie żeby komisarze byli wyłanianani czy wybierani przez radę. Dzisiaj to organ polityczny, jakim jest wojewoda, mianuje komisarzy. I to budzi spore wątpliwości, szczególnie teraz, kiedy zmiana ordynacji... Tak więc też jak gdyby uprzedzam: chodzi nam to po głowie, żeby jednak... Bez względu, kto by rządził, bo władza się zmieni... Dzisiaj komisarza mianuje jednak upolityczniony wojewoda. A chodzi o to, żeby była taka kontynuacja i żeby samorząd rzeczywiście był samorządem. Wydaje mi się, że warto się zastanowić nad tym, kto ma być tym komisarzem i kto ma te decyzje podejmować.

Jeśli chodzi o standaryzację plików, to dla mnie to jest oczywista oczywistość. Nie wiem, jak do tego dojść, pan dyrektor mówił, że na dzień dzisiejszy to jest problem, ale myślę, że trzeba ustalić jakąś mapę drogową, żeby... Przecież i tak wszyscy mają to w formie elektronicznej. Jak rozumiem, są różne standardy, tak? I tu jest jakiś problem. Chodzi o to, żeby ten standard był jeden, ale nawet... Bo ja nie wierzę, że ktoś w formie papierowej wam to dostarcza. Czy tak się zdarza?

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: Zdarza się...)

Tak?

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: ...że w formie papierowej to wpływa. I wtedy, nie ukrywam, my to skanujemy i wprowadzamy do naszego elektronicznego systemu. I w ten sposób...)

Szaleństwo.

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: Tak, tak. Tak to wygląda.)

Tak więc nad tym warto popracować, przede wszystkim, by była standaryzacja, a jeżeli już ktoś to ma w jakimś pliku, to żeby przesyłał jednak pliki. Wtedy łatwiej będzie to obrobić, niż przepisywać czy skanować. I tyle.

Odnosnie do tych wszystkich pomysłów, to, jak przewodniczący powiedział, my oczywiście bardzo chętnie możemy wyjść z inicjatywą ustawodawczą. Tylko, no musiałyby być przychylności tej drugiej strony, strony rządowej, żeby nie trafiło to do zamrażarki, żebyśmy wspólnie, roboczo pracowali. Bo tu już polityki tak naprawdę nie ma. Chodzi o to, że siadamy wszyscy razem i szukamy najlepszych rozwiązań, jak to zrobić, tak żeby jak najszybciej je wprowadzić w życie. Bo one są po prostu potrzebne, krótko mówiąc. Tyle. Dziękuję.

**PRZEWODNICZĄCY
ZYGMUNT FRANKIEWICZ**

Przejdźmy do drugiej części. Ona też będzie ciekawa. Ja tutaj jednemu senatorowi obiecywałem, że to posiedzenie bardzo długo nie potrwa, tak że...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Proszę bardzo.

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: Ja tutaj...)

Zapraszam.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

**ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO
KRAJOWEJ RADY
REGIONALNYCH IZB OBRACHUNKOWYCH
LUIZA BUDNER-IWANICKA**

...przedstawię państwu dane, jak to się kształtowało w ubiegłym roku.

Szanowni Państwo, ta druga część naszego sprawozdania dotyczy stricte wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego. Formuła tej drugiej części nam się troszeczkę zmieniła. To już jest kolejny rok, kiedy dokonujemy pewnych zmian. Nie ukrywamy, że jest troszeczkę mniej komentarza. Jest więcej wykresów, takich graficznych. Jest dużo tabel, ale tych tabel zawsze było sporo. I oczywiście jest podział na poszczególne typy jednostek samorządu:

gminy, miasto stołeczne Warszawa, miasta na prawach powiatu, powiaty, województwa samorządowe i związki gmin oraz ten nasz jedyny, póki co, związek metropolitalny. Pokazujemy też, jak kształtują się relacje z art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych. Pokazujemy też wybrane zagadnienia z zakresu gospodarki finansowej. W omawianym sprawozdaniu takimi wybranymi zagadnieniami są chociażby kwestie związane z realizacją zadania utrzymania czystości i porządku w gminach czy chociażby zadłużenie SPZOZ. I pokazujemy również, jak kształtują się podstawowe wielkości budżetowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca, czy to w poszczególnych typach jednostek samorządu terytorialnego, czy to poszczególnych województwach. Mamy oczywiście dane zbiorcze o wykonaniu budżetów, o zadłużeniu, o środkach ze źródeł zagranicznych, o nadwyżce operacyjnej. Jest analiza finansowa, tak jak mówiłam, systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i zadłużenia SPZOZ.

I teraz popatrzymy. Tu są takie dane zbiorcze. Nie wiem, czy one są widoczne dla wszystkich państwa. Jeżeli chodzi o wykonanie dochodów w 2021 r., to ta dynamika przedstawia się bardzo ładnie, bo wykonanie dochodów, jeżeli chodzi o porównanie wielkości budżetowych z roku 2020–2021... Globalnie dochody zwiększyły się o 9,3%. Oczywiście, ich wykonanie w stosunku do planu też jest wyższe niż 100%, ale z reguły tak to się kształtowało, bo dochody nie mają limitów, w związku z tym mogą być wykonane w wielkościach przekraczających 100%. Niemniej jednak to, co jest takie charakterystyczne, to to, że zmalał nam udział dotacji celowych w ogólnej puli dochodów w porównaniu z rokiem 2020. Dochody ze sprzedaży majątku nam wzrosły bardzo ładnie.

Z kolei jeżeli chodzi o wydatki, to tutaj też dynamika wykonania wydatków w stosunku do roku 2020 jest dodatnia, bo globalnie wydatki zwiększyły się o 5,6%. A generalnie w stosunku do planu zostały wykonane w 91,9%.

Tak patrzę jeszcze właśnie, jak to się... Spadły nam wydatki na obsługę długu oraz poręczenie gwarancji w stosunku do roku 2020. I spadły również, proszę państwa, wydatki na projekty współfinansowane ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, ale to jest efektem tego, że kończą nam się zadania z tego ostatniego rozdania, a jeszcze nie mamy de facto

rozkręconych, mówiąc kolokwialnie, inwestycji z kolejnej perspektywy budżetowej, czyli z lat 2021–2027.

Jeżeli chodzi o dochody budżetowe, to, tak jak mówiłam, one zostały zrealizowane na poziomie 102,7% planu. W porównaniu do dochodów z roku 2020 wzrosły one o 9,3%, ale po uwzględnieniu ówczesnego wskaźnika inflacji realny wzrost szacuje się na poziomie 4,2%. I wzrost dochodów ogółem odnotowano we wszystkich typach samorządów, przy czym najniższy wzrost osiągnęły powiaty. Z kolei najwyższy wzrost dochodów wystąpił w mieście stołecznym Warszawa. Bo tak jak w powiatach, ten wzrost nastąpił o 9,3% statystycznie, nie uwzględniając oczywiście wskaźnika inflacji, tak w mieście stołecznym Warszawa ten wzrost nastąpił o 16,4%.

Największą część dochodów samorządowych oczywiście wciąż stanowią dochody własne, jednak ich udział w dochodach JST globalnie od 2016 r. sukcesywnie maleje na rzecz dochodów transferowych z budżetu państwa w formie czy to dotacji celowych, czy też przekazywania środków subwencyjnych. W 2021 r. tendencja ta została wprawdzie zatrzymana, udział dochodów własnych w dochodach ogółem zwiększył się o 1 punkt procentowy i wyniósł 49%. Wzrostowi znaczenia dochodów własnych towarzyszyło ograniczenie roli dotacji celowych, których udział obniżył się o 3,7%. Otrzymane przez JST w końcu roku środki z subwencji ogólnej na uzupełnienie dochodów sprawiły, że udział tego źródła dochodu podniósł się o 2,7%, czyli do poziomu 24,7%. Z kolei w tym roku też już widzimy, że jeżeli chodzi o dochody w postaci dotacji celowych przekazywanych na realizację zadań zleconych, to one też ulegną na pewno zmniejszeniu, chociażby przez to, że program „Rodzina 500+” jest w tej chwili już w całości realizowany przez budżet państwa, konkretnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Kiedy...)

Ta zmiana była już w 2021 r., prawda?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Głos z sali: Rok temu.)

Tak, rok temu. Tak że od lipca to zadanie przeszło już... Dlatego też jest spadek. Ale już w tym roku będzie to jeszcze bardziej widoczne.

I tutaj jest taki wykres, proszę państwa, który obrazuje właśnie strukturę tych podstawowych źródeł dochodów. Dochody własne są

zaznaczone kolorem zielonym, dotacje celowe – kolorem żółtym, a subwencja ogólna – kolorem pomarańczowym. Globalnie dochody z tych źródeł oczywiście wzrastają, prawda? Tak więc widzimy, że udział dochodów własnych wzrósł kwotowo w stosunku do roku 2020. Zmalała troszeczkę wielkość dotacji celowych przekazanych z budżetu państwa. Za to wzrosły dochody subwencyjne. Ale te dochody subwencyjne to przede wszystkim był to efekt przekazania w ostatnim kwartale 2021 r. środków czy to na kwestie związane z gospodarką wodnościekową, czy też na kwestie związane z uzupełnieniem subwencji.

Dochody bieżące, proszę państwa, w stosunku do roku 2020 wzrosły o 10,6%. Z kolei majątkowe zmalały o 1,2% w stosunku do roku 2020. W grupie dotacji celowych, tak jak już właśnie tutaj zaznaczyłam, zdecydowanie większe środki wpłynęły na realizację zadań zleconych w związku z realizacją przez samorzady, przede wszystkim miasta na prawach powiatu, zadania zleconego związanego z wypłatą świadczeń „Rodzina 500+”. Udział wpływów z tego tytułu stanowił 64,3% wszystkich dotacji na zadania zlecone i blisko połowę, bo prawie 46,3%, ogólnej kwoty otrzymanych dotacji celowych. W tym roku na pewno ta struktura będzie już wyglądała nieco inaczej.

I to, co sygnalizowałam przed chwileczką: w kwocie otrzymanych przez JST środków pochodzących z subwencji ogólnej największe znaczenie ma część oświatowa, która stanowiła w 2021 r. 63,4% dochodów zrealizowanych z tego źródła. Znacząco w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła część dotycząca uzupełnienia subwencji ogólnej o 14,4%, do poziomu prawie 16%, co w dużym stopniu było wynikiem przekazania z budżetu państwa do gmin środków na wsparcie finansowe zadań inwestycyjnych z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę oraz kanalizacji.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Te 4 miliardy?)

Tak, tak.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak.

I tutaj mamy, proszę państwa... My to nazywamy torcikami, to jest taki sposób graficznego przedstawienia. Po lewej stronie mamy rok 2020, po prawej stronie – rok 2021. Różnice w strukturze tych podstawowych dochodów własnych może nie są aż takie duże, niemniej

jednak da się zaznaczyć, że udziały w PIT nieco wzrosły, udziały w CIT również. Jeżeli chodzi o podatki i opłaty lokalne – również. Dochody ze sprzedaży majątku też nam troszeczkę wzrosły. Z kolei te pozostałe dochody, czyli cały ten duży worek pomniejszych źródeł dochodów, zmalały o 3%.

Jeżeli chodzi o wydatki, to wydatki budżetowe zrealizowane zostały na poziomie 91,9% w stosunku do planu. To wykonanie było zbliżone, jeżeli chodzi o procentowy udział w stosunku do planu, do tego z roku 2020. Bardziej realnie samorządy planują wielkości wydatków bieżących niż wydatków majątkowych. Wydatki bieżące wykonane zostały na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego, a niższy poziom wykonania wydatków ogółem wynikał z niższego poziomu realizacji wydatków majątkowych. Wydatki bieżące wykonane zostały przez JST na poziomie 95,2% planu, a jeżeli chodzi o wydatki majątkowe, to procentowy poziom ich wykonania wyniósł w 2021 r. 77,9% i był najniższy od 2008 r. Co nie znaczy, że był najniższy kwotowo, nie. Nie należy tego utożsamiać.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak. To wynikało właśnie z tego, że część inwestycji nie została zrealizowana z różnych przyczyn. A to na przykład, proszę państwa, przetargi...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Bo środki...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak. A to w trakcie realizacji inwestycji wykonawcy rezygnowali z dalszej realizacji zadania z uwagi na to, że to wynagrodzenie, które wynikało z zawartej umowy, było nieadekwatne do poziomu kosztów, jakie musieli ponosić...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Ceny materiałów...)

Tak, tak...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: ...cena robocizny...)

Tak że to jest ewidentnie jedna z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy.

Tutaj mamy 2 rodzaje ujęcia tych danych w sposób graficzny.

I teraz tak: na pierwszym schemacie wykres zielony to są wydatki ogółem. Rok poprzedni to jest 100%, jako jakby poziom bazowy. Wydatki bieżące to jest pomarańczowa linia, a wydatki majątkowe to jest ta taka wahająca się... taka, powiedzmy nawet, że sinusoida. To jest ta żółta

linia. Z kolei jeżeli chodzi o ten układ kolumnowy po prawej stronie, to wydatki bieżące są zaznaczone poziomem pomarańczowym, a wydatki majątkowe – poziomem żółtym. Tutaj też jest właśnie procentowy udział wydatków bieżących i wydatków majątkowych. Czyli bieżące ogólnie to jest 83,6%, majątkowe – 16,4%, jeżeli chodzi o udział w strukturze wydatków ogółem.

Teraz proszę państwa, tutaj chciałabym państwu pokazać dane dotyczące liczby jednostek według wielkości budżetu. I zwróćcie państwo uwagę, że jeżeli chodzi o rok 2021, najwięcej jednostek samorządu terytorialnego ma budżet na poziomie, który kształtuje między 25 milionami zł a 50 milionami zł, jeżeli chodzi o poziom dochodów. To jest 978 jednostek.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Tylko to chodzi o gminy, bez miast na prawach powiatu.)

Tak, tak. Jeżeli chodzi o miasta na prawach powiatu, to proszę państwa, najwięcej jest...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: To prawie wszystkie mają powyżej...)

Tak.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: ...500 milionów zł.)

Dokładnie. Oczywiście, wszystkie województwa samorządowe też, co jest oczywiste...

Jeżeli chodzi o powiaty...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: No, tutaj nie ma...)

Tak. Tu jest... Już państwu mówię. Najwięcej jest ich z budżetami od 100 do 250 milionów zł. To jest 166 jednostek. Tak że to taka ta informacja...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: To ja zapytam: czy będziemy mieli dostęp do tej prezentacji?)

Ja przesłałam tę prezentację...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Mamy już?)

...przedwczoraj.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Już rozesłane, tak?)

Tak, tak. Tak że...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

Jak najbardziej.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Dobrze. To się upewniłem. Poczty nie oglądałem, bo jeżdżę od 3 dni...)

No, i teraz, proszę państwa, kwestia związana z zadłużeniem JST.

Utrzymała się pewna tendencja wzrostu kwoty długu jako takiej, chociaż liczba zaciąganych zobowiązań, nowych zobowiązań nieco nam spadła. Ale jeżeli chodzi o dług, to on cały czas nam rośnie. Wielkość zadłużenia ogółem zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 1,4%. Mimo zwiększenia kwoty długu samorządowego poziom relacji zobowiązań do dochodów wyniósł 27,3%. Wprawdzie, proszę państwa, jest to wskaźnik już, powiedzmy, nieaktualny z punktu widzenia oceny jakby legalności działań, ale jest ważny, mimo wszystko jest ważnym wskaźnikiem.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak. I my też monitorujemy to również ze względu na ten wskaźnik. I on obniżył się nam o 2,2%. Ale to jest wynik również tego, że...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Wzrostu dochodów, tak. Te 9,3% w stosunku do roku 2020 jednak zrobiły różnicę również w zakresie tej relacji.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Zwiększył się mianownik, a nie zmienił licznik.)

Tak, tak.

Kwota należności w 2021 r. w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 0,2%, w tym należności wymagalne zwiększyły się o 0,1%.

I teraz zobaczcie państwo: tu jest też poziom zadłużenia przedstawiony w formie graficznej. I w 2021 r. ten poziom zadłużenia globalnie dla wszystkich JST wyniósł 91 miliardów 122 miliony 816 tysięcy zł. I to jest właśnie ten... W stosunku do dochodów to jest udział na poziomie 27,3%.

Zielone słupki to jest poziom zadłużenia. A ta pomarańczowa linia to jest relacja kwoty długu do dochodów. I tu widać, że w stosunku do roku poprzedniego nam to spada.

No, tytułem chociażby porównania powiem, że w 2015 r. pomimo tego, że poziom zadłużenia wynosił 71 miliardów 634 milionów 680 tysięcy zł, to jego stosunek do globalnej kwoty dochodów wyniósł wtedy 36%.

Tu jest pokazany, proszę państwa, rozkład liczby JST według przedziałów zadłużenia w relacji do dochodów. I najwięcej mamy jednostek, których poziom zadłużenia w stosunku do dochodów kształtuje się między 10% a 20%. To jest, proszę państwa, 846 jednostek. Mamy również jednostki, gdzie to jest powyżej 60%, jest ich 26. Brak długu wykazało na koniec roku 113 jednostek.

To jest taka mapka, która obrazuje nam relację łącznej kwoty długu gmin i miast na prawach powiatu do ich dochodów w 2021 r. Dominuje kolor niebieski, ten taki ciemniejszy niebieski, czyli między 10% a 40%. Jaśniejszy niebieski to między 0% a 10%. Później taki żółty, taki kremowy to jest między 40% a 50%. No, i później, jak już się zaczyna pomarańczowy i wchodzi na czerwony... Pomarańczowy to jest między 50% a 55%. Później jest ciemniejszy pomarańczowy – między 55% a 60%. Czerwony to jest między 60% a 80%. No, i bardzo znikome przypadki, kiedy jest to powyżej 80%. To są naprawdę jednostkowe przypadki.

(Głos z sali: Jeszcze istnieją?)

Jeszcze istnieją. Tak, tak. Ale widzicie państwo, że to są bodajże 3 jednostki. Tak więc traktujemy ten problem jako naprawdę marginalny. Oczywiście właściwe miejscowo regionalne izby obrachunkowe stale monitorują poziom długu wszystkich jednostek, tak więc tych również, na pewno ze szczególną uwagą. I przestrzegają przed zaciąganiem nowych zobowiązań.

(Senator Wadim Tyszkiewicz: Pani Przewodnicząca, krótko powiem: rząd, państwo powinno się uczyć od samorządów.)

(Wypowiedzi w tle nagrania)

(Senator Wadim Tyszkiewicz: Jeżeli chodzi o poziom zadłużenia...)

(Głos z sali: Poziom zadłużenia.)

Tak.

(Senator Wadim Tyszkiewicz: W stosunku do tego, co się dzieje...)

(Wypowiedzi w tle nagrania)

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Albo wprowadzić indywidualny wskaźnik zadłużenia dla Polski.) (Wesołość na sali)

Podobnie sytuacja kształtuje się, zwróćcie państwo uwagę, jeżeli chodzi o powiaty i miasta na prawach powiatu. Tu też mamy przewagę tych jednostek, które mają zadłużenie na poziomie od 10% do 40%. Później mamy niewielką liczbę jednostek, które mają od 40% do 50%. Jeszcze mniejsza liczba jednostek ma zadłużenie na poziomie od 50% do 55%. Pojedyncze jednostki – między 60% a 80%. No, i mamy 3 jednostki z poziomem powyżej 80%. To są 2 powiaty ziemskie i 1 powiat grodzki.

No, i województwa samorządowe...

(Głos z sali: Który powiat grodzki?)

Powiem szczerze, że w tej chwili nie pamiętam. Ale myślę, że nawet możemy sprawdzić,

bo być może takie dane będą nawet w naszym sprawozdaniu. Ale tak patrząc... To jest dolnośląskie...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

To jest ta mała kropeczka...

(Głos z sali: To opolskie...)

Albo opolskie.

(Głos z sali: Nie, nie...)

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Nie, nie...)

Nie? Tutaj...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: W opolskim jest tylko jedno miasto na prawach powiatu.)

Tak że nie wiem. Nie powiem w tej chwili dokładnie. Ale możemy to sprawdzić.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: No, gdzieś tam jest Wałbrzych.)

(Głos z sali: To Wałbrzych.)

(Wypowiedź poza mikrofonem)

No, właśnie nie wiem, czy to nie jest... Chociaż...

(Wypowiedzi w tle nagrania)

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: No, nieważne. Jedźmy dalej.)

Dobrze.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Nie traćmy czasu.)

Dobrze.

Województwa samorządowe. Zobaczcie państwo, to zadłużenie też jest naprawdę w rozsądnych granicach. Najbardziej zadłużone są 2 województwa, mianowicie województwo lubelskie i województwo białostockie. Ale to wynika też z szerokiego planu inwestycyjnego w tych województwach. Dużo kredytów, ale też i dużo inwestycji.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak, tak. Jak najbardziej.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Mnóstwo.)

Jak najbardziej.

Najmniejsze zadłużenie w tej chwili jest w województwie opolskim. To jest 9,7%.

Tutaj jest taki diagram przedstawiający finanse szczebli samorządów. Zobaczcie państwo, że z ogólnej puli dochodów JST największą pulę oczywiście konsumują gminy, później są miasta na prawach powiatu, później są powiaty i mniej

więcej po równo: województwa samorządowe i miasto stołeczne Warszawa. I podobnie jest, jeżeli chodzi o wydatki. To już konsekwentnie.

Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych... Zobaczcie państwo, że jeżeli chodzi o udziały, to gminy i miasta na prawach powiatu... To są może nie do końca zbliżone wielkości. Gminy są na pierwszym miejscu. Ale zaraz za nimi są miasta na prawach powiatu. Później są województwa samorządowe. Miasto stołeczne Warszawa i powiaty mają bardzo zbliżoną wielkość.

Co do wydatków majątkowych, zdecydowanie przodują gminy. Później miasta na prawach powiatu...

(Głos z sali: Ale ciekawe jak to się układa, bo rzeczywiście kwotowo to jest wzrost zdecydowany... A procentowo w stosunku do uzyskanych dochodów...)

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Głos z sali: ...budżet państwa...)

Tzn. być może te zmiany, o których pan myśli, będą dotyczyły przede wszystkim roku 2022. A jeszcze w 2021 r., po tym takim lekkim marazmie covidowym w 2020 r., to te dochody są na dosyć wysokim poziomie, jeżeli chodzi o udziały w PIT...

PRZEWODNICZĄCY ZYGMENT FRANKIEWICZ

Ja się wtrączę.

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: ...i w CIT.)

My mówimy o sytuacji historycznej. I to się już nie powtórzy. Dlatego że 2021 r. jest ostatnim normalnym rokiem w finansach samorządowych. Od 2022 r. działają inne mechanizmy. I porównanie 2022 r. z 2021 r. będzie ciekawe. A to, o czym tu mówimy, jest w dużym stopniu przewidywalne. Tylko proszę pamiętać o dodatkowych transferach. Tych 8 miliardów zł, 4 miliardy zł...

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: Tak.)

Bo to zmienia obraz sytuacji względem tego, co myśmy wielokrotnie na posiedzeniach tej

komisji prezentowali. Pod koniec roku, w grudniu przelanych 8 miliardów zł zmieniło obraz.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

No, i 4 miliardy zł na inwestycje wodnokanalizacyjne... No, już nie będę kontynuował wątku...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak że, jak myślę, nasze spotkanie w przyszłym roku będzie superciekawe.

**ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO
KRAJOWEJ RADY
REGIONALNYCH IZB OBRACHUNKOWYCH
LUIZA BUDNER-IWANICKA**

Jeżeli chodzi o wydatki majątkowe, to tutaj, jak państwo widzicie, przodują gminy. Później są miasta na prawach powiatu, województwa samorządowe na trzecim miejscu, powiaty i miasto stołeczne Warszawa ma najmniejszy kwotowo udział w wydatkach majątkowych.

Znowu podobnie przedstawiono kwestie związane z wielkościami subwencji ogólnej, którą otrzymywały jednostki samorządu terytorialnego. Tak więc przodują oczywiście gminy. Później są miasta na prawach powiatu, następnie powiaty, a potem miasto stołeczne Warszawa oraz województwa samorządowe, mniej więcej na podobnym poziomie.

Co do kwoty długu – i to jest właśnie dla nas niepokojące, proszę państwa – największą kwotę długu generują miasta na prawach powiatu. Chociaż tam też są spore inwestycje, w związku z tym... To jest jakby determinantą poziomu zadłużenia. Później są gminy, no, i później mniej więcej po równo powiaty, miasto stołeczne Warszawa i województwa samorządowe.

Jeżeli chodzi o środki ze źródeł zagranicznych, tutaj jak mówiliśmy, kwota pozyskanych środków na dofinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków zagranicznych w 2021 r. wyniosła 15 miliardów 451 milionów 963 tysiące zł. Była niższa o prawie 20% od zrealizowanych w 2020 r. środków i w konsekwencji wydatków na zadania finansowane bądź współfinansowane ze źródeł zagranicznych. A udział tych środków globalnie w całej kwocie dochodów stanowił 4,6%, podczas gdy w 2020 r. było to 6,3%.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: Ciekawsze byłoby odniesienie nie do ogółu wydatków, tylko do wydatków majątkowych.)

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Proszę państwa, i to jest przedstawione na diagramie i widać, jak te dochody na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych nam zmaleły w 2021 r. Wyraźnie.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: To jest normalne zjawisko.)

No, tak...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: I tu nie ma się czemu dziwić. To jest cykliczne...)

I tutaj też...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak, końcówka programowania. Kończą nam się inwestycje, tak więc i środki przeznaczone na te cele są mniejsze.

No, i zobaczcie państwo, jak kształtowały się wydatki inwestycyjne w podziale na poszczególne typy jednostek. Gminy wygenerowały 6 miliardów 485 milionów 946 tysięcy zł. Miasta na prawach powiatu – 5 miliardów 300 milionów zł. Województwa samorządowe – 4 miliardy 8 milionów zł z groszami. Powiaty – prawie 842 miliony zł. Miasto stołeczne Warszawa – 646 milionów zł.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: To tragicznie mało.)

Ten diagram pokazuje nam finansowanie wydatków bieżących dochodami bieżącymi. Czyli chodzi o złotą regułę wydatkową, wyrażoną w art. 242 ustawy o finansach publicznych. Kolumna zielona pokazuje nam dochody bieżące. Kolumna pomarańczowa – wydatki bieżące. A ta brązowa linia to jest relacja między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Te dane pokazują nam taką dosyć pozytywną tendencję... może nie tendencję, pozytywne zjawisko, które wystąpiło w 2021 r. Przy czym warto pamiętać, że na to zjawisko złożyły się też m.in. te dodatkowe środki pozyskane z budżetu państwa na koniec roku. One wpłynęły do budżetu...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: 12 miliardów zł.)

...po stronie dochodów...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...ale nie zostały wydatkowane, bo samorządy już nie miały szans z uwagi na to, że te środki wpłynęły częstokroć...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: 31 grudnia 8 miliardów zł.)

Tak że to też wpłynęło na taki bardzo pozytywny jakby wynik w tym zakresie globalnie.

I jeżeli chodzi o nadwyżkę operacyjną, czyli, proszę państwa, tę różnicę między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi, która winna być na plus, która jest na plus, jeżeli mówimy o nadwyżce operacyjnej... W 2021 r. wydatki bieżące budżetów zostały wykonane w kwocie 127 miliardów 90 milionów zł przy uzyskanych dochodach bieżących w wysokości 300 miliardów 733 milionów 417 tysięcy zł. Liczba JST, w których w 2021 r. nie osiągnięto dochodów bieżących w wysokości umożliwiającej pokrycie wydatków bieżących, czyli mających deficyt operacyjny, to jest tylko 7. To jest 7 gmin. I ta liczba jest znacznie niższa niż w roku 2020, bo w 2020 r. mieliśmy ich 37. Tak duża liczba, bo 2 tysiące 800 jednostek samorządu terytorialnego, które zamknęły się nadwyżką operacyjną, czyli nadwyżką dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi, wiązała się z otrzymaniem właśnie przez JST z budżetu państwa pod koniec 2021 r. dodatkowych środków finansowych na uzupełnienie subwencji ogólnej.

I tutaj mamy tę różnicę przedstawioną tabelarycznie i kwotowo. Jak państwo widzicie, na górze mamy rok 2020, na dole mamy rok 2021. Tak więc globalnie zamknęło się to nadwyżką operacyjną w wysokości 36 miliardów 618 milionów 735 tysięcy zł. No, wiadomo, chociażby z uwagi na liczbę jednostek to gminy miały globalnie najwyższą nadwyżkę operacyjną. Miasto stołeczne Warszawa też zamknęło się wynikiem dodatnim w zakresie nadwyżki operacyjnej, miasta na prawach powiatu również, powiaty, województwa samorządowe jak najbardziej...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

(Głos z sali: ...No, to nadwyżka musiała powstać...)

(Głos z sali: Proszę włączyć mikrofon.)

(Głos z sali: ...Miliardów... No, to...)

No, musimy pamiętać o tym, że część tych... Tak jak mówiłam, większość z tych środków, które wpłynęły w ostatnim kwartale, częstokroć właśnie pod koniec grudnia, została tylko wprowadzona do budżetu po stronie dochodów, ale w żaden sposób nawet nie zaczęto wydatkowania tych środków. Tak więc one przeszły na rok następny jako przychody budżetu z reguły klasyfikowane albo jako...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...wolne środki albo jako... Jeżeli na przykład mówimy o tych środkach na wodociągi i kanalizację, to często są one klasyfikowane jako...

(Głos z sali: Niewygasy.)

Nawet nie, wie pan, bo oni nawet nie mieli szans niewygasów zaplanować. Bo żeby zaplanować wydatki, trzeba mieć...

(Wypowiedź poza mikrofonem)

...jakaś wiedzę na temat wielkości inwestycji itd.

(Głos z sali: Ale uruchomiona procedura równocześnie...)

Tak, tak...

(Głos z sali: ...w województwach...)

I one często przeszły albo jako właśnie wolne środki, albo jako nadwyżka z lat ubiegłych wynikająca ze szczególnych zasad wykonywania budżetu, także jako przychody budżetu. A realizacja wydatków nastąpi w tym roku i w latach następnych. Tak więc to jest... Z jednej strony mamy tutaj do czynienia właśnie z dużą kwotą dochodów, która pozytywnie wpłynęła na ogólny wynik budżetów JST, ale z drugiej strony mamy konsekwencje w kolejnych latach poprzez konieczność zaplanowania wydatków na realizację tych zadań.

No, i ta nadwyżka operacyjna w tych 7 jednostkach czym była pokrywana? W 5 jednostkach była pokrywana środkami pochodzącymi z nadwyżek z lat ubiegłych oraz wolnymi środkami, w jednym – z wolnych środków, a w jednym przypadku, ponieważ to jest jednostka, która ma realizowany program postępowania naprawczego, no, to ona nie musiała... Dla niej dopuszczalne było niepokrycie ujemnej nadwyżki operacyjnej wolnymi środkami bądź tymi środkami wynikającymi z rozliczeń z ubiegłych lat. Ona mogła sobie nawet dochodami majątkowymi to pokryć, wyjątkowo, bo jest w trakcie realizacji programu postępowania naprawczego.

Proszę państwa, jeszcze dwa zagadnienia, jeżeli starczy nam czasu. To są dodatkowe informacje, które chcielibyśmy państwu przekazać w naszym sprawozdaniu. Chodzi mianowicie o finansowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. To jest dosyć istotne zadanie z punktu widzenia społecznego. Dlatego też pozwoliliśmy sobie w ubiegłym roku przeprowadzić ankiety w jednostkach samorządu terytorialnego...

(Głos z sali: A wodę i ścieki...)

Słucham?

(*Głos z sali:* A czy jeżeli chodzi o wodę i ścieki, to mamy...)

Nie, nie. Nie mamy takich dodatkowych danych szczegółowych.

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

Właśnie ze względu na to, że skoncentrowaliśmy się na wspomnianym zagadnieniu i poprosiliśmy nasze samorzady o przesłanie nam pewnych danych dodatkowo... I z tych danych jawi nam się obraz pewnej sytuacji. Oczywiście, te dane również zostały zweryfikowane na podstawie sprawozdań budżetowych, Rb-27S, czyli sprawozdań z wykonania planu dochodów budżetowych, i Rb-28S, czyli sprawozdań z wykonania planu wydatków budżetowych. Przy czym pod uwagę wzięliśmy tylko sprawozdania tych JST i tych związków komunalnych zajmujących się gospodarką odpadami, które w latach 2018–2021 wykazały dochody z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w paragrafie 0490 i w rozdziale 90002 i przeznaczyły je na wydatki w dziale 900, w rozdziale 90002 „Gospodarka odpadami komunalnymi”. I zobaczcie państwo, jak się kształtuje sytuacja, od dołu. Na dole mamy rok 2018. Bo myśmy zebrali dane z 4 ostatnich lat. Wydatki są zaznaczone na zielono, dochody – na żółto.

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

Tu jest różnica, prawda, między dochodami i wydatkami. Krytyczny rok to był, proszę państwa...

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

...jeżeli chodzi o kwotę, rok 2020. Bo różnica między dochodami a wydatkami – czyli tyle de facto samorzady musiały dopłacić do systemu – to jest, proszę państwa, 1 miliard 394 miliony 617 tysięcy zł. W 2021 r. również mamy różnicę, czyli trzeba było dołożyć do systemu, ale...

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

...ale troszkę nam się to już zmniejszyło, bo mamy...

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

...no, 979 milionów zł z kawałeczkiem. Tyle samorzady musiały dołożyć do systemu. To też miało przełożenie na podejmowanie uchwał o możliwości dopłaty do systemu. Te uchwały były przez nas badane. W ślad za tymi uchwałami zaraz przychodziły do nas takie dodatkowe bardzo dokładne kalkulacje prognozowanych wydatków do końca roku budżetowego, które nie mogły być pokryte dochodami z tytułu opłat śmieciowych. Tak że myśmy to bardzo

szczegółowo badali. I rzeczywiście, sporo samorządów zdecydowało się na taki ruch, żeby nie podwyższać mieszkańcom opłat. Czyli nie podwyższano opłat. Dokładano do systemu z innych środków, po to, żeby mieć pokrycie na wszystkie wydatki konieczne do utrzymania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

I tutaj też jest diagram pokazujący to wszystko w podziale na rodzaje gmin. I największy problem, proszę państwa, mają gminy wiejskie. Ale to wynika z np. dużych odległości do gospodarstw, od których trzeba odebrać śmieci. To generuje spore koszty związane z utrzymaniem systemu. Największy problem mają gminy miejskie, które praktycznie bilansują sobie...

(*Wypowiedź poza mikrofonem*)

Tak.

No, ale, proszę państwa, gminy wiejskie są w najgorszej sytuacji w tym momencie, bo tutaj mają jednak zwiększone koszty utrzymania systemu.

(*Głos z sali:* A podnoszenie kosztów generuje to, że dzikich wysypisk powstaje coraz więcej. Dziękuję.)

Tak że tak to jest...

I ostatnie takie zagadnienie, proszę państwa, które chciałabym państwu przybliżyć w związku z tym, że jest ono przedstawione dosyć szczegółowo w naszym sprawozdaniu, to są zobowiązania SPZOZ. Oczywiście, mamy też zobowiązania instytucji kultury i innych podmiotów niebędących spółkami prawa handlowego, które też generują jakiś dług, ale SPZOZ generują, proszę państwa, 98% długu w tych jednostkach organizacyjnych. I kwota zobowiązań jednostek z osobowością prawną, nadzorowanych bądź dla których organem prowadzącym jest JST, wyniosła w 2021 r. 5 miliardów 869 milionów 767 tysięcy zł i wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 93 miliony 648 tysięcy zł, czyli o 1,6%. I największy poziom zadłużenia w tym względzie nastąpił w województwach samorządowych, bo one są przede wszystkim organami prowadzącymi dla szpitali.

(*Głos z sali:* A powiaty?)

Zaraz państwu pokażę.

Województwa samorządowe: wzrost z 24,9% do 37,3%. Powiaty – z 17,2% do 22,6%. W miastach na prawach powiatu, z wyłączeniem oczywiście miasta stołecznego Warszawy – z 43,9% do 45%. W samym mieście stołecznym Warszawa skumulowanie zobowiązań jednostek

z osobowością prawną z zobowiązaniami zwiększyło zwiększyłoby wskaźnik zadłużenia do dochodów o niecałe 0,1%. Tak że to nie jest aż tak... w kontekście całości dochodów, jakimi miasto dysponuje...

I zobaczcie państwo, jak to się kształtuje. Globalnie zobowiązania JST... O, tutaj mamy: samorządowe jednostki budżetowe, w środkowych kolumnach tabeli... Było 5 miliardów 776 milionów. Jest, na koniec 2021 r., 5 miliardów prawie 870 milionów zł. Jest wzrost o 1,6%.

Pokażę państwu, jak to się kształtuje. Tu są oczywiście wielkości... Zobowiązania SPZOZ. Jaśniejsza linia to są zobowiązania wymagalne. Ciemniejsza linia to są zobowiązania ogółem czyli przede wszystkim są to zobowiązania niewymagalne, niemniej jednak bardzo często spłacane przez samorządy na skutek chociażby udzielonych poręczeń niewypłacalności SPZOZ.

I teraz jeszcze chciałabym państwu pokazać, jak to się kształtuje na przykład jednostkowo. Zwróćcie państwo uwagę: Najwięcej długu jest w SPZOZ, dla których organem prowadzącym jest województwo lubelskie. Później – województwo śląskie, łódzkie... Patrząc po kwotach. Ale na uwagę zasługuje miasto na prawach powiatu Grudziądz. To jest znany przykład.

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: To jest znany przypadek.)

Prawda?

I jeszcze Toruń. Toruń to też miasto na prawach powiatu, które, można powiedzieć, załapało się do pierwszej dziesiątki jednostek, jeżeli chodzi o wielkość zadłużenia w SPZOZ.

Tak że tak to wygląda.

No i dalsze szczegóły... Nie ukrywam, że odsyłałam do naszej strony internetowej, bo tam jest cały raport ze wszystkimi tabelami.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Tak że...

**PRZEWODNICZĄCY
ZYGMENT FRANKIEWICZ**

Dziękujemy bardzo.

Dostaliśmy też parę...

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: Dziękuję bardzo.)

...egzemplarzy papierowych sprawozdania.

(Zastępca Dyrektora Departamentu Finansów Samorządu Terytorialnego w Ministerstwie Finansów Adam Głębski: Można by jeszcze jedno zdanie?)

Będziemy to studiowali. To jest wartościowy materiał, ale, jak powiedziałem, tu, w tym sprawozdaniu niewiele rzeczy mnie zaskakuje. Bardzo będę ciekawy materiału za rok, to już mówiłem, dlatego że system finansowania zadań samorządowych został radykalnie zmieniony. Właściwie to, co zostało ukształtowane w 2004 r., teraz przestaje istnieć. System wymaga całościowej zmiany. I uważam, że powinniśmy nad tym – no, może nie tu, w Senacie, bo to nas przerasta – pracować, dlatego że w tej chwili to nie jest system, to jest bardziej chaos. I moim zdaniem to koniecznie będzie wymagało zmian.

Dobrze. Czy ktoś z państwa senatorów i gości chce zabrać głos? Bo jeżeli nie, to na tym zakończymy, dziękując pani przewodniczącej za bardzo ciekawe i obszerne sprawozdanie.

Jak rozumiem, my tutaj żadnej uchwały, niczego nie przyjmujemy. Po prostu wysłuchaliśmy i przyjęliśmy do wiadomości.

Dobrze by było, żeby istniał jakiś ciąg dalszy, dalszy bieg tych wniosków.

(Senator Wadim Tyszkiewicz: Właśnie, co z tymi propozycjami?)

No, na razie nic. Jak nic nie zrobimy my ani Ministerstwo Finansów, ani nikt inny, to będzie tak, jak do tej pory.

W związku z tym apel do Ministerstwa Finansów: bardzo proszę pana dyrektora o przekazanie swoim zwierzchnikom również tej sprawy. Bo będzie na pewno sporo okazji, kiedy będzie można sukcesywnie te wnioski uwzględnić w jakichś kolejnych nowelizacjach.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Bardzo proszę włączyć mikrofon, bo pracujemy zdalnie i ci, którzy są...

**ZASTĘPCA DYREKTORA
DEPARTAMENTU FINANSÓW
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W MINISTERSTWIE FINANSÓW
ADAM GŁĘBSKI**

Niewątpliwie wzmocnieniem tego głosu wyrażonego w sprawozdaniu krajowej rady byłoby przekazanie stosownych wskazań, propozycji zmian poprzez ministra właściwego do spraw administracji zgodnie z artykułem...

(Przewodniczący Zygmunt Frankiewicz: My możemy się zwrócić jako komisja...)

Ale mówię o krajowej radzie, która ma wprost ustawowe kompetencje ku temu. Wówczas, gdy rozmawiają ministrowie na szczeblu właściwym, jak myślę, sprawy nabierają odpowiedniego tempa.

ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO
KRAJOWEJ RADY
REGIONALNYCH IZB OBRACHUNKOWYCH
LUIZA BUDNER-IWANICKA

To znaczy, proszę państwa, oprócz tego, że mamy ustawowy obowiązek przekazać państwu, jak i Sejmowi, sprawozdanie, to rokrocznie sprawozdanie jest przekazywane panu ministrowi, gdzie są sformułowane wnioski de lege ferenda. Jeżeli będzie taka potrzeba, to oczywiście my możemy je przesłać jeszcze odrębnie do MSWiA. Ja wiem, że też ten nasz raport z kontroli koordynowanej dotyczącej chociażby dochodów

z tytułu zapłaty za posiłki został przekazany do Ministerstwa Edukacji i Nauki. Ale jeżeli będzie taka potrzeba, to oczywiście jeszcze odrębnie te wnioski jak najbardziej możemy przesłać do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jak najbardziej.

A samo sprawozdanie, w momencie, kiedy jest przekazywane tutaj, do państwa... My mamy już taki zwyczaj, że od razu przekazujemy też do ministra spraw wewnętrznych i administracji.

PRZEWODNICZĄCY
ZYGMUNT FRANKIEWICZ

Dobrze.

Nie ma więcej zgłoszeń do dyskusji.

Dziękujemy wszystkim państwu jeszcze raz za udział.

I zamykam posiedzenie.

(Zastępca Przewodniczącego Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych Luiza Budner-Iwanicka: Dziękuję bardzo.)

(Koniec posiedzenia o godzinie 17 minut 23)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie:

Centrum Informacyjne Senatu, Dział Wydawniczy